

Roma - Tiraspol și retur

Pornesc din Chișinău spre Tiraspol dis-dimineață cu o Volgă neagră împreună cu un translator care posedă la perfecție limba italiană. „In Transnistria, mi s-a spus înainte de plecare, cu cât vei vorbi românește mai puțin, cu atât va fi mai bine pentru tine”. Mașina aleargă cu o viteză nebună pe asfaltul ud. După aeroport traficul devine aproape inexistent. Care vom fi singurii nebuni care în dimineața aceasta se duc dincolo de Nistru? Alături am rugat insistent o prietenă din Chișinău să mă însoțească ca traducătoare în această călătorie. A refuzat categoric. „Nu am nici o intenție, mi-a spus, ca să risc să fiu violată de un cazac”.

Mergem de aproape o oră. Translatorul ne arată pe șosea punctul cel mai înaintat atins de trupele transnistrene în marș spre Chișinău, în timpul războiului de acum un an. „A fost momentul cel mai îngrozitor, îmi povestește, atunci ne-am dat seama că simtem o pseudo-republică pe care oricine o putea călca în picioare”.

Parcurgem câțiva kilometri și metafora devine o realitate concretă. Ne opresc la un punct de control, cam zece oameni în uniforme, cu sigla MC (MIROTVORCESKIESILY) la braț, priviri lunatic și kalasnicovul amenințător îndreptat spre noi. „Bine ați venit în Republica Moldovenească din Transnistria!”.

Traversăm Tighina. Pe ici pe colo câteva zeci de clădiri atinse serios de război și nelocuite. Semnele iconografiei sovietice însă domină punctele strategice, parcă 1989 și 1991 n-ar fi existat.

Doamna Elena Ffimova, purtătorul de cuvânt al lui Smirnov, vorbește foarte amabil în biroul ei. Încearcă în Domsoviurul din Tiraspol să-l liniștească pe musafirul occidental: „Statuile lui Lenin nu mai au o valență ideologică sau politică, doar pur și simplu istorică și sentimentală”. Inșă, adăuga cu o privire care nu admitea replica: „Ceea ce nu putem tolera nici o clipă este tricolorul roșu-galben-albastru care pentru noi este simbolul fascismului și aspirării”. Unirea între Republica Moldova și România este și obșesia domnului Alexander Achimovici Caraman, vice-președinte al Transnistriei. „Ea se va împlini peste un an, ne spune, pentru că sint forțe subterane la Chișinău care acționează în Parlament, în guvern, în armată și în securitate”. Nici Rusia lui Elțin nu-i place domnului Caraman. Nu vrem, spune, ca poporul nostru să sufere ca poporul din Republica Rusă. La noi se realizează un program social foarte puternic. Nu sint nici șomeri, nici săraci, nici mârșuri nevindute”.

Oare să existe la Tiraspol un boom economic al neocomunismului? După o lungă discuție cu ministrul finanțelor reiese că „minunea” este întemeiată pe subvenții din Rusia și Ucraina. Intreprinderile din Tiraspol primesc materii prime, petrol, energie la prețuri de favoare. Produsele industriei sint cumpărate tot la prețuri de favoare de frații de dincolo de Bug. Așa e clar că socotelile ies chiar contra regulilor contabilității. Cu o inflație de 400% băncile pot cere întreprinderilor o dobândă de numai 20%.

Nu toată lumea, însă, este mulțumită la

Tiraspol. Opoziția se întărește în fiecare zi. Smirnov, naționalist, slavofil și susținător înflăcărat al independenței „Republicii” nu s-a dovedit a fi și un bun administrator al ei. Chiar în aceeași clipă în care coborim scările de la Domsosiviet sintem întimplați de o sumedenie de oameni foarte supărați. Ne apropiem de o tânără femeie rusă, Trăsăturile delicate și frumoase ale chipului nu pot ascunde o explozie de ciudă și de indignare. „Ce inseamnă metodele astea dictatoriale!” — ne spune. Sintem funcționarii unei întreprinderi și vor să ne alunge din localurile noastre pentru a face loc noilor birouri ale Ministerului de Interne. Ne-am luptat ca să fim maltratați chiar de poporul nostru”.

Generalul Lebed, comandantul Armatei a XIV-a, a intuit imediat starea aceasta de nemulțumire față de Smirnov. Se pare că ambiția lui ar fi de a deveni un fel de De Gaulle transnistrean. Am umblat pe urmele lui timp de câteva săptămâni. În zadar. Mașina lui neagră, uriașă și demodată, stil „Sunset Boulevard” sovietic, a trecut de nemulțumiri ori prin fața ochilor noștri. Perdelele trase și viteza ne-au permis să zărim numai o umbră. Degeaba am explicat ofițerului rus de serviciu că venim de la Roma, că am făcut un drum lung și sintem foarte oboșiți. Generalul Lebed, în fiecare zi, mi s-a spus, are un program atât de încărcat încât nu poate să mă primească nici măcar pentru cinci minute. La un moment dat a început să ne fie teamă și nouă. Dacă este așa de ocupat nu cumva pregătește un nou război?

În timp ce așteptam ca generalul Lebed să ne acorde o audiență am stat de vorbă cu santinelele din Armata a XIV-a. În majoritate vorbesc românește. Sint țărani din satele moldovenesti din Transnistria ori din Ucraina. Fac o muncă foarte modestă ca aproape toți moldovenii pe care i-am întâlnit aici (muncitori simpli, țărani, ospătari, măturotori etc). Armata rusă le garantează un salar de trei ori mai mare. De aceea au rămas după termenul obligatoriu. Au bani destui, o muncă sigură și nu își pun prea multe probleme de identitate națională. Impresia noastră este că aici în Transnistria manipularea populației române (42% din total) a ajuns la un grad foarte avansat și generalizat. Nu îți poți exprima liber identitatea națională într-o regiune unde a fost de curind un război etnic și unde mii de slavofoni încă dețin ilegal arme. Am fost la sediul din Tighina al Poliției naționale din Republica Moldova. Comandamentul îmi spune că oamenii lui nu pot să facă nimic, nici măcar să iasă din clădirea poliției. Populația locală este ostilă. Vechea miliție sovietică nu își îndeplinește funcțiile. Persoanele și bunurile sint fără protecție, mai ales noaptea. Se întimplă des ca străinii să fie tîlhăriți chiar și în camerele de hotel. „Vă dau un sfat, ne spune pîrintește, întoarceți-vă la Chișinău înainte de apusul soarelui. „Sintem ascultători. După trei sferțuri de oră de mers depășim „Porțile orașului”, un mastodont exemplar de arhitectură sovietică. Ne simțim totuși, acasă.

Paolo GIANFELICI

Memoriile unui antisemit (IX)

Pentru a evita întrebări incomode și, poate, pentru a face pe grozavul, Oskar le povestise că eram agent secret cu misiune specială în România. Nu am făcut nimic pentru a distruge legenda și am fost tratat cu o reverență mistică, ca unul ce-i oferea Fuhrer-ului posibilitatea de a uni în curind Transilvania cu Steiermark. Puteam conta pe discreția lui Oskar în această privință. Într-un moment de slăbiciune îmi destinăuie că grupul lui de vechi naziști austrieci din ilegalitate fuseseră înșelați de cei din Reich, el și prietenii săi erau, de fapt, împotriva Anschluss-ului și pentru o Austrie nazistă de sine stătătoare, cu propriul ei Fuhrer, Dr. Rintelen, și încă nu renunțaseră întru totul la acest plan. Cînd și-a dat seama a doua zi ce putere aș fi putut avea deacum înainte asupra lui, m-a împlat să nu divulg nici unui suflet cele încredințate de el.

L-am apucat de braț și i-am spus pe un ton vibrînd de o loialitate prietenească de neclintit: „Oskar, sintem prieteni prea vechi și încercați la bine și la rău ca să mai fie nevoie să ne punem problema încrederii reciproce.”

„Arnulf” mi-a răspuns la fel de solemn: „am știut dintotdeauna că ești un băiat bun deși...” și a început să ridă cu poftă: „uneori ai prea mult de-a face cu turcii. De altfel mi-ar plăcea s-o cunosc odată pe prietena ta turcoiacă, e genul meu. Firește, numai dacă n-ai nimic împotriva, bătrîne.”

I-am povestit totul Minkăi. Trebuia doar să-i facă ochii dulci lui Oskar, pentru ca acesta s-o declare ariană, onorifică. „Dă-i dracului pe toți arienii! a început să strige la mine fără o urmă de umor”. „Nu pot să-i mai sufăr pe arieni. Cu cit primesc mai repede viza de intrare pentru Anglia, cu atît mai bine. Trebuie să plec de-aici. Știu că o să mi se rupă inima dar trebuie să plec!” Aștepta viza engleză ca mulți prieteni de-ai noștri. Nu era ușor de obținut, britanicii primeau numai pe cei care acceptau să lucreze ca servitori. Un băiat isteț — evreu firește — avușese inspirația să deschidă o școală de butleri pe Pratrestrasse. Avea o mulțime de clienți și, uneori, mergeam să ne uităm cum învățau agenții de bursă și stîlpii de cafea ai intelectualității evreiești să devină servitori bine stilați ai lorzilor. Ne prăpădeam de ris privind cum bătrînii bancheri, cu șorțul atrnat de mijloc frecau argintăria, balansau tăvi pline și turnau vinul roșu din sticle în carafe de cristal. Talentul meu deosebit de a parodia evrei m-a făcut să inventez o schiță în care un lord scoțian, aflînd din ziare despre soarta tristă a evreilor venezi, se hotărăște să dea afară pe toți bravii lui servitori scoțieni moțeniți din familie și parfumați cu levănțică, pentru a-i înlocui cu Dr. Pisko-Bettelheim, Jacques Palinker, Yehudo Nagoschiner și alți evrei venezi. Casa mereu primitoare a Minkăi devenise locul de întîlnire a pușinilor evrei rămăși la Viena și a unor arieni izolați care, ca și mine, nu rămăserseră fideli convingerlor lor. În fața acestora îmi reprezentam schița. Poldi Singer în rolul bătrînului Nagoschiner ca butler-șef, turuind fragmente din înțelepciunea evreiască în vreme ce turna ceaiul lordului, stîrnea aplauze furtunoase. Sigur că era umor negru, căci situația majorității evreilor era mai degrabă critică, ei nemaîavînd posibilitatea de a cîștiga grămeci de bani ca înainte și fiind înapoi în urmă. Dar exista o veselie deznădăjduită în această comunitate de catacombe care se formase în jurul Minkăi, tonul general era spiritual, prompt și glumeț iar umorul mai degrabă negru. Nu am să uit niciodată hohotele de ris pe care le-a declanșat un tinăr homosexual cînd a povestit cum, într-o zi, aflîndu-se într-un pișoar public s-a trezit alături de o namilă de neamț SS-ist care s-a uitat de sus în jos la el și l-a întreat: „Ești evreu, nu?”; speriat de moarte, de-abia a fost în stare să dea din cap. SS-istul a dat și el din cap: „Atunci vino încoace și dă-mi un pupic!”

Uneori, în vara și toamna lui 1938, cînd aproape toți evreii pe care îi cunoșteam plecau, unii după alții, în străinătate sau dispăreau în alte feluri, unii care au fost arestați, s-au întors după citva timp și ne-au povestit grozăvii despre interogatoriile de la Rossaurlande, alții pur și simplu nu mai erau, nu am mai aflat niciodată dacă au ajuns în închisoare, în vreunul din numeroasele la-

găre de concentrare. Sau dacă au apucat să fugă în ultimul moment — încercam să-mi dau seama de ce se întimpla de fapt: în jurul meu și cu mine. Vremea era mai tot timpul frumoasă, lumea părea lustruită, dar straniu de abstractă, de lipsită parcă de repere, ca și cum viața s-ar fi desfășurat într-un vacuum sau într-un permanent vis: mă purta gîndul la starea intermediară a sufletelor, în care zăboveau cei morți de curind și încă ner-născuți cu care era în relații Guru Malik. Ceva din dematerializarea lumii vestită de el părea să se fi realizat numai că, din păcate, treapta mai înaltă a spiritualizării și a armoniei nu fuseseră atînsă. Uneori mă gîndeam acasă, la tata, dar pînă și acest acasă îmi părea ciudat de distant, aproape neadevărat, Bucovina chiar dacă exista în realitate îmi părea că se află undeva pe lună. Cînd îmi închipuam că tata m-ar putea vedea, aici, în mijlocul unei harababuri pestrițe de personaje evreiești, trăind cu ei într-o înțelegere de-a dreptul conspirativă, într-o comunitate de subterană, calomniind din obișnuință tot ceea ce făcuse parte odinioară, în vremuri mai curate, din idealul meu cel mai sînt, trădător al credinței neștrămutate în care era ancorată fidelitatea, mă surprindeam pe mine însumi în stare de aceeași lipsă de scrupule ironică și expeditivă, pe care odinioară o considerasem cinică și tipic evreiască. În același timp șiam că oricît ar fi părut de uimitor, tata nu m-ar fi disprețuit pentru atitudinea mea. Șiam sigur că pînă și ura lui față de evrei ar fi dat înapoi în fața celor ce se întimplau aici: în fața momentului în care ar fi început să devină inestetică.

Oricum, ceea ce făceam eu era, că spun așa, un păcat de moarte, un păcat împotriva duhului sînt. Odată, cînd Poldi Singer a fi-nut un discurs, serios și bine informat, despre simbulerele mistic al mișcării național-socialiste, deci despre vidul adînc înrădăcinat al Sfiintului Imperiu, m-am trezit vorbind, spre propria mea uimire: „Nu e altceva de-cît reprezentarea evreiască originală — ideea messianică” — și pe loc m-a străbătut același fior întunecat și voluptuos, pe care îl resimțeam în copilărie la ideea trădării. Atunci mi s-a părut că înțeleg ce resimțeau călăii evreilor în uniforme negre de SS cînd își dădeau fru liber sadismului lor rece și cu siguranță ner-erotic: resimțeau voluptatea răzvrătirii împo-triva lui Dumnezeu. Se simțeau îngeri căzuți, uneori îmi dădea tirocole ispită de a face ceva monstruos, de a-i denunța pe evreii care se întîlneau în taină acum în casa Minkăi, de a-i distruge pe toți.

Dar poate a fost mai monstruos că nu am făcut-o că nu am făcut absolut nimic, nici împotriva lor, nici pentru ei; că am acceptat ceea ce se întimpla ca pe o fatalitate. Sigur, admiteam că se petreceau lucruri destul de urite. Dar așa era pe lumea asta. Nu toți oamenii erau unui erau brutali, alții invideoși, alții colerici sau misogini și, una peste alta, nici victimele nu erau întotdeauna curo-rate ca lacrima. Într-o seară s-a prezentat la Minka, în intimitatea catacombelor ei, un fost jurist care ne-a povestit tratamentul oribil la care fuseseră supus de către SS. Cînd l-am întreat dacă se întimplase la Rossaurerlinden ne-a răspuns mindrî: „Asta-i bună, domnilor, doar n-am fost arestat ca evreu. Sint crimi-nal.”

Tocmai fiindcă lumea nu era făcută din personaje luminoase, rîci măcar cînd avea loc potențializarea planetelor anunțată de Sturmabfuhrer Malik-Weingruber, era nevoie de o ordine severă — sau cel puțin așa argumentau naziștii și trebuia să li se recunoască măcar atît: au făcut ordine. În vara aceea am plecat pentru citva zile la Salzburg care parcă fusese măturat de un maniac, nici un om pe stradă și Cafè Mozart pustiu. Viena era la fel, bine lustruită și părăsită. Pînă și Oskar Koloman se plîngea că nu-i mai place Heurigen. Călăream regulat împreună prin Praterul pustiu. Într-o zi m-a întreat într-un acces de nostalgie mediativă: „Îți mai aduci aminte de biblioteca școlii? Era acolo o carte cu titlul „Orașul fără evrei”. Bineînțeles că nu am citit-o — poate că tu da? Oricum, Viena mi se pare că e așa acum. E atît de — cum să-ți spun — atît de nesărătă. Nu a mai rămas nimeni aici, nimeni pe care să-l poți urî.”

În românește de:
Catrinel PLEȘU

DESENE DE GEORGE BACOVIA

CONSILIUL EDITORIAL

- Constantin ARHIP („Romsilva” R.A.), Manea AVRAMESCU (S.G. „Letea” S.A.), Dumitru BADEA (Schela de petrol Modîrzău), Teodor BALCANU (S.E.P.P.L.), Mihai BANU (S.G. „Agribac-Fortuna” S.A.), Nicolae BARBU (S.G. „Romhari” S.A.), Rodica BEREA (S.C. „Stofe-Buhuși” S.A.), Costel CĂSUNEANU (S.C. „I.T.S.” Oituz S.R.L.) Constantin CERCASOV (S.C. „Self-Concentron” S.R.L.), Adrian COBĂN (S.G. „Rank-Xerox” S.R.L.), Constantin DONEA (Inspectoratul pentru Cultură), Mihai HIRTE (S.C. „Bistrița” S.A.), Adrian LUNGU (S.G. „Melior” S.A.), Petru PLĂCINTĂ („Agricola-Internațional”), Vasile George PUIU (Fundatia Academică „G. Bacovia), Dan REICHBUCH (S.G. „Symbol-Electronica” S.R.L.), Ion RUSEI (S.C. „Clio” Ltd), Viorel SAVIN (S.C. „Samit” & C.O.” S.R.L.), Dumitru SECHELARIU (Compania „Selena), Doru SIMOVICI (Camera de Comerț și Industrie), Theodor TINCU (Filiala de electricitate Bacău)

